

СУМ має такі само виховні завдання, що й Пласт. Але є різниця у формах і методах їхньої роботи. Зумовлено це віковими особливостями молоді, що належить до складу цих організацій. «Сумівець мусить: 1) знати свою Батьківщину і любити її; 2) мусить усвідомити свої обов'язки перед нею; 3) підготуватись до виконання їх» [2, с. 314].

Висока громадянськість, патріотизм віддзеркалюються в мові, піснях, легендах, думках, казках, поезіях народу, які варто творчо використовувати у педагогічному процесі. Організуючи виховну роботу з патріотичного виховання, потрібно враховувати широкий спектр регіонально-політичних і культурних відмінностей, релігійну неоднорідність, необізнаність, а відтак і неоднозначне ставлення населення до багатьох подій минулого та сучасності, одне слово – на все те розмаїття, що ним багата Україна. Саме патріотизм, громадянськість повинні нас об'єднати, зберегти те, що протягом століть було нашою метою – незалежну державу, зазначав Г. Ващенко.

Список використаних джерел

1. Ващенко Г. Виховний ідеал : підруч. для педагогів, виховників, молоді і батьків. 3-тє вид. Полтава : Полтав. вісн., 1994. 191 с.
2. Ващенко Г. Виховання волі і характеру : підруч. для педагогів. Київ : Школяр, 1999. 385 с.

UDC 37(091)(477)-051Vashchenko:[37.035:172.15]

I. V. ZAYCHENKO

*doctor of pedagogical sciences, professor,
T.G. Shevchenko "Uman Humanitarian
and Pedagogical University College", Uman
e-mail: ivan_zaichenko@ukr.net*

NATIONAL-PATRIOTIC EDUCATION IN H. H. VASHCHENKO'S (1878-1967) PEDAGOGICAL CONCEPT

Abstract. The article reveals the views of the outstanding Ukrainian teacher Hryhoriy Hryhorovych Vashchenko concerning the purpose, tasks, content, methods and forms of organizing national-patriotic education of Ukrainian children and youth. Their relevance and significance for today's Ukrainian socio-political and pedagogical realities have been noted.

Keywords: Hryhoriy Vashchenko, pedagogical concept, the Ukrainian youth, national-patriotic education, ways and means of its implementation.

378.018.43:004](477)"364"

C. B. ЗАХАРІН

*ORCID ID 0000-0002-1263-8170
доктор економічних наук, професор,
головний науковий співробітник
відділу історії та філософії освіти,
Інститут педагогіки
Національної академії педагогічних наук України,
e-mail: ip.istp@gmail.com*

ОСВІТА СЬОГОДЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. Встановлено організацію освітнього процесу в сучасних умовах і за сучасних цивілізаційних викликів. Розкрито проблеми та перспективи змішаного та дистанційного навчання в нинішніх умовах. Доведено як впровадження системи гібридного навчання залежить від координаційної діяльності зацікавлених сторін.

Ключові слова: організація освітнього процесу, інформативно-комунікативні технології, освітня технологія, гібридне, змішане та дистанційне навчання, електронні навчальні матеріали та мультимедіа, комп'ютерного тестування, самостійна робота здобувачів освіти, дистанційні та онлайн-курси.

Організація освітнього процесу за сучасних цивілізаційних викликів невпинно прямує в бік гібридного або змішаного навчання з використанням елементів дистанційного навчання. Впровадження в систему освіти різноманітних інформативно-комунікативних технологій є одним із шляхів оптимізації освітнього процесу, який приносить багато переваг та є значним кроком до спрощення організації освітнього процесу у закладах освіти і підвищення ефективності самостійної роботи здобувачів освіти, а також об'єктивної оцінки набутих компетентностей.

Дистанційне навчання передбачає організацію освітнього процесу в онлайн режимі без безпосереднього контакту викладача та здобувачів вищої освіти. З цією метою використовуються різноманітні платформи управління навчанням (Google Classroom, Moodle та ін.), засоби забезпечення зворотного зв'язку (Viber, Telegram та ін.), програмні ресурси для відео конференцій (Zoom, Skype, Google Meet та ін.). Зазвичай використання конкретної системи управління навчанням регламентується у наказах та розпорядженнях на рівні закладу вищої освіти. Щодо обміну повідомленнями та організації відеоконференцій, то вибір конкретного програмного засобу або електронного сервісу залежить від бажання здобувачів вищої освіти та викладачів. Унаслідок повномасштабного вторгнення частина українських закладів вищої освіти, змушені були переєструватися на підконтрольній території та здійснювати освітній процес у змішаному, а за неможливістю, в дистанційному режимах.

Перевагою змішаної форми навчання є можливість поєднання потужних можливостей ІКТ та аудиторної форми навчання, використання електронних навчальних матеріалів та мультимедіа [2, с. 300], проведення комп'ютерного тестування. Під час змішаної форми навчання легкі завдання виконується в дистанційному форматі, а найбільш важкі питання розглядаються під час аудиторних занять. Зазначені переваги надають можливість інтенсифікувати роботу здобувачів вищої освіти, сформувані в них компетентності з інформаційних технологій, розширити можливості для навчання та комунікації [3, с. 143]. Головною перевагою дистанційної форми навчання є можливість забезпечення неперервного освітнього процесу в надзвичайних ситуаціях, коли у здобувачів немає можливості відвідувати заняття в аудиторії [1, с. 83]. Її можна вважати освітньою технологією, яка передбачає мінімізацію аудиторної взаємодії між учасниками

освітнього процесу при одночасному збільшенні частки самостійної навчальної діяльності здобувачів вищої освіти [2, с. 79].

Від початку повномасштабного вторгнення росії українська освіта зазнала багатьох трансформацій. Умови життя здобувачів освіти на сході та півдні України, де ведуться бойові дії, стають дедалі нестерпнішими. Українські здобувачі, рятуючись від війни, водночас наражаються на великий ризик розлучитися з родинами, втратити батьків, зазнати насилля, жорстокого поводження, потрапити в тенета торговців людьми. А виїхавши за кордон вони поєднують навчання в іноземних та українських школах.

Реалізація змішаного навчання викликала потребу розроблення і впровадження дистанційних освітніх технологій. Онлайн освіта буде такою ж ефективною, як і традиційна форма. Це вимагає грамотного застосування дистанційних технологій із відповідними методичними підходами, що забезпечують інтерактивну взаємодію здобувачів освіти та педагогів. Під час змішаного навчання необхідно враховувати певні обмеження спілкування: ізоляція здобувачів освіти у віртуальних академічних групах; обмеження, що перешкоджають груповому спілкуванню, єдності; технічні засоби колективної комунікації (між викладачами та здобувачами освіти створили штучний і неповноцінний простір спілкування; невміння чітко висловлювати свої думки (особливо в чатах та текстових повідомленнях).

Широке впровадження та розвиток гібридної освіти у вільній економічній зоні України потребує вирішення низки завдань: кадрове забезпечення потреб змішаного навчання; матеріально-технічне та фінансове забезпечення; методичне забезпечення, що враховує специфічні обставини; створення проєктів підтримки здобувачів освіти в різних регіонах України на основі вільної економічної інфраструктури; пропагування освіти на ринку праці та послуг; турбота про здоров'я всіх учасників, що є найважливішою частиною організації навчання. Ті фактори, що перешкоджають запровадженню гібридного навчання в Україні, вони пов'язані з відносно високою вартістю розробки курсів, недостатнім розвитком інфраструктури, вартістю створення якісної предметної бібліотеки, складністю отримання дозволів та отримання національної атестації. На нашу думку, активно розвиваючи та впроваджуючи сучасні інформаційні технології, звільняючи аудиторії, економлячи експлуатаційні та управлінські витрати в процесі освіти, змішане навчання надасть переваги для закладів освіти та підвищить якості освітнього процесу. Впровадження системи гібридного навчання залежить від координаційної діяльності зацікавлених сторін. Основною стороною системи змішаного освіти є держава, як суб'єкт нормативно-правового регулювання діяльності закладів освіти та основний стейкхолдер для підготовки компетентних та конкурентоспроможних фахівців на ринку праці та освітніх послуг.

Нині заклади освіти прагнуть створити нові джерела доходу, а розробка нових дистанційних та онлайн-курсів розглядається як спосіб отримання його та підвищення конкурентоспроможності. Педагоги можуть успішно розробляти власні онлайн-курси. Можна організувати підвищення кваліфікації педагогів різних закладів освіти у напрямку впровадження гібридного та змішаного навчання, розробити ефективно створення сучасних електронних інтелектуальних посібників. У той же час вони можуть читати відповідні тематичні курси та сформулювати

команду розробників розумних посібників у системі змішаного навчання для використання іншими новаторами.

Незалежно, яку назву вживати – змішане чи гібридне навчання, воно швидко поширюється та розвивається. В той час, коли експерти продовжують піддавати сумніву ефективність змішаного навчання, воно змушує замислитись не тільки над використанням технологій у освітньому процесі, а й над пошуком шляхів, як зробити навчання доступним та ефективним.

Список використаних джерел

1. Лісецька І. С. Дистанційна форма навчання студентів-медиків як виклик сьогодення. *Сучасна педіатрія. Україна*. 2020. № 7. С. 81–86.
2. Наливайко О. О. Дистанційне навчання: сутність та особливості. *Педагогічний альманах* : зб. наук. пр. / Херсон. акад. неперерв. освіти. Херсон, 2017. Вип. 36. С. 75–81.
3. Ткачук Г. В. Змішане навчання та особливості використання ротаційної моделі у навчальному процесі. *Інформаційні технології в освіті* : зб. наук. пр. / Херсон. держ. ун-т, НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Херсон, 2017. Вип. 4. С. 143–156.

UDC 378.018.43:004](477)"364"

S. V. ZAKHARIN

ORCID ID 0000-0002-1263-8170

doctor of economic sciences, professor,
chief researcher of the Department

of History and Philosophy of Education, Institute of Pedagogy
of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine,

e-mail: ip.istp@gmail.com

EDUCATION TODAY: PROBLEMS AND PROSPECTS OF BLENDED AND DISTANCE EDUCATION

Abstract. The organization of the educational process in modern conditions and under modern civilizational challenges has been defined. The problems and prospects of mixed and distance learning in the current conditions have been revealed. It has been proven that implementation of a hybrid education system depends on coordination activities of the interested parties.

Keywords: organization of the educational process, information and communication technologies, educational technology, hybrid, mixed and distance learning, electronic educational materials and multimedia, computer testing, independent work of students, distance and online courses.

373.3/.5.018.58

:[37.035: 172.15](477)

Н. А. КАЛІНІЧЕНКО

ORCID ID 0000-0003-1802-274

доктор педагогічних наук, професор,
заслужений вчитель України,

ЦДУ імені В. Винниченка
e-mail: kalinichenko11@ukr.net

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ У